

Владимир Увалин
ОШ „20. октобар“
Врбас

ПРИЛОГ ИСТОРИЈАТУ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ „20.ОКТОБАР“ ВРБАС

Школска 1963/64. година

У вези проблема просветне службе у Срезу за 1956. годину, а на основу Акта Савета за просвету и културу Врбаског среза(бр 2544/56), од 20.марта 1956. године, Његошева школа је одговорила: „Предлог Управе школе за дозиђивање зграде одбио је и Школски одбор и НОО, из разлога што треба подизати нову школску зграду. НОО стоји на становишту да треба подићи нову школску зграду у непосредној близини Фабрике уља *Домаћа*. За ову зграду немамо план, нити предрачун, нити знамо када ће се организовању овог посла прићи“.

Почетком фебруара 1958. године одржано је саветовање просветних радника Врбаса, уз присуство преко 200 учитеља, наставника и професора. Један од најважнијих проблема, о којем се расправљало на саветовању, био је школски простор. Колико је проблем акутан, види се из тога што у Врбасу од ослобођења до тада није подигнута ни једна школска зграда, иако је годишњи прилив, просечно на сваку осмогодишњу школу (три), био око 60 ученика.

У оквиру прославе четрдесетогодишњице Комунистичке партије Југославије и петнаестогодишњице ослобођења Врбаса, сећајући се славних дана из наше револуционарне прошлости и светлих ликова наших бораца, свесни да на примерима тих ликова најбоље васпитавамо младе генерације, НОО Врбас на свој свечаној седници поводом Дана ослобођења Врбаса, 20. октобра 1959. године, доноси Одлуку о подизању основне спомен школе у Врбасу.

НОО Врбас пришао је разматрању погодног места за локацију нове ОШ. Руководећи се потребама грађана и правилној територијалној подели, НОО прилази откупљивању земљишта за локацију у Улици железничкој (данас Пете пролетерске), од броја 1 до броја 3.

Градања школске зграде започела је у другој половини 1961. године. Радови су требали бити завршени до 5. септембра 1963. године, како би школска година почела на време, у новој згради. Радови су поверени ГП *Напредак* из Врбаса. Радови из објективних разлога нису били завршени на време, те школска 1963/64. година није могла, од првог дана, почети у новој згради.

Основна школа *20.октобар* у Врбасу основана је Решењем СО Врбас, бр. 05-4-9464/1-63, 27. јула 1963. године. Школске 1963/1964. године образовно- васпитни рад одвија се у две зграде и то у новој згради, у Железничкој улици, бр. 1-3, где је Управа школе и 13 учионица са нуз просторијама, као и у згради (стари школски објекат) у Виноградима, где су четири учионице и једна зборница.¹

¹Ова школска зграда подигнута је 1934-35. године. Површине је 312 м². Шк. 1946/47. године почела је да се изводи четвороразредна настава у Виноградима. НОО Врбас, на заједничкој седници Општинског већа и Већа произвођача, 25. XII 1957. године, донео је Одлуку: „Да се нижа одељења Осмогодишње школе *Петар Петровић Његош* у Врбасу која се налазе у Виноградима одвоје као посебна школа са посебном управом.

Те школске године у школи је 777 ученика.² Настава је организована у 12 одељења од I до IV разреда и 14 одељења од V до VIII разреда. У предшколском образовању је 55-оро деце.³ У Виноградима је организована разредна настава за ученике од I до III разреда.

Школска година почела је са закашњењем од 11 дана. Но пошто ни 11. септембра није било могуће отпочети нормалан рад у новој згради, иста је отпочела у непотпуној основној школи у Виноградима. Школска зграда у Виноградима била је са малим простором, те се настава одвијала у три смене. Рад у три смене трајао је од 16. до 28. септембра 1963. године.⁴

Пошто још нису били сви наставници *на својим местима* (примљени), с обзиром да је наставни кадар за ову школску попуњаван из постојећих основних школа из места, а мањи број је требао да се прими по расписаном конкурс у. Ово ће питање решити Збор управитеља ОШ и Савет за школство Општинске скупштине Врбас.

На основу закључка Збора управитеља ОШ и сагласности Савета за школство Општинске скупштине Врбас, одређени број просветних радника из Његошеве школе премештен је у Основну спомен школу 20. октобар: Лепосава Сиришки, Божо Делибашић и Вукосава Ђаковић. Антонија Касаш прешла је из Школе за основно музичко образовање *Стеван Ст. Станковић* у Врбасу.

До 30. септембра извршено је опремање школе основним намештајем (клупе, столице, табле и др).

Ближе податке о организацији рада у новој школској згради видимо из Обавештења управитеља школе, бр. 1, од 28. септембра 1963. године.

„Обавештавају се сви просветни радници да ће се почети са радом у новој згради дана 30. септембра 1963. године“.

У новој згради, у првој смени, радиће по четири одељења VI и VII разреда, VIII-1, 2 одељење и учитељ Гајо Миловић (IV разред). У другој смени: четири одељења V разреда; Смиљка Мирковић, Ева Мијушковић, Танкосава Тадић (I разред), затим Јованка Бировљев (II разред), Вукосава Ђаковић и Михаило Ђукановић (IV разред).

У школи у Виноградима, пре подне, радиће Боса Копривица, Ружица Придрашки (II разред) и Љубо Вучковић (III разред). После подне: Љубица Копривица (I разред) и Љубо Вучковић (одељење III разреда, у којем је вршио замену).

Настава пре подне почињала је у 8,00 а после подне у 13,30 часова (h).

У обавештењу се даље наводи: „Ученици који ће учити у новој згради морају имати патике, јер неће моћи посећивати наставу. У понедељак, 30. IX 1963. године разредне

Овој школи би припало и једно забавиште које се налази у истом месту. Школа ће се звати Основна школа у Виноградима. Одвајање ових одељења и формирање нове школе извршити до 1. I 1958. године“.*Одлука НОО Врбас*, бр. 13623, 25. XII 1957.

²„Још и сада вршимо померања, шаљемо децу у четврту основну школу у договору са њиховим родитељима“.АОШПНВ, *Извод из записника са седнице ШО ОШ П. П. Његош*, 26. XI 1963.

³АОШ20ОВ, арх. јед. 136.Одлуком НОО Врбас, од 24. VIII 1962. године, престала је са радом ПУ*Наша радосту* Врбасуса 31. VIII 1962. године,а одељења поменуте Установе припојена су територијално одговарајућим ОШ.

⁴На седници НВ Школе, 27. II 1970. изнето је: „Зграда у Виноградима је дотрајала и неопходно би било да се мења под, да се изврши поправка крова, електричне инсталације и да се обезбеди савременији намештај“. На седници НВ Школе, 25. V 1972. директор школе Лазар Лучић саопштио је: „Пошто санитарни услови нису добри у школи у Виноградима, настава се више не може изводити тамо, па ће се у овој згради (зграда у Жељезничкој улици) настава изводити у три смене“. АОШ20ОВ, *Књига записника НВ*, арх. јед. 225.

старешине и учитељи чија одељења прелазе у нову зграду дужни су на првом часу тога дана објаснити ученицима какав ће бити рад у згради, дисциплина и хигијена, како би и једно и друго било на завидној висини. Молимо просветне раднике да се строго придржавају датих саопштења, како би се рад могао несметано одвијати“.

Обавештење је потписала Перка Харамбаша, управитељ школе.

Иако је рад почео у згради која није била сасвим завршена, рад се из дана у дан нормализовао. Због указане потребе за учионицама, у првој половини фебруара 1964. године, извршиће се преграђивање сале, која се налазила на спрату. „Због израде преградног зида у сали и због почетка рада радионице, потребно је увести трећу смену, тј. међусмену. У међусмени ће радити I-и II-одељење, док не буду оспособљене две учионице“⁵

У Спомен основној школи *20. октобар* основан је Пионирски одред *Душан Вукасовић*, који су чинили ученици од I до VII разреда.⁶

„Поводом прославе Дана Републике и поводом свечаног отварања Спомен школе, обавештавају се ученици и просветни радници о следећем:

1. Сутра, 27. новембра 1963. године у 11^h у просторијама Градског аматерског позоришта одржаће се свечана академија поводом Дана Републике. Зато је потребно урадити следеће:

а) Сви ученици који учествују у програму дужни су бити у Аматерском позоришту тачно у 10^h са потребом спремом за програм. б) Ученици који иду после подне у школу треба да дођу у 10⁴⁵ у школу, како би заједно са преподневном сменом, у реду, ишли на академију.

2. 28. новембра у 7³⁰ сви ученици, из обе зграде, заједно са својим учитељима и наставницима треба да буду испред нове зграде (у дворишту школе) како би се припремили за свечано отварање школе“.⁷

Стеван Гојшина, председник Општинске скупштине Врбас, пресецањем врпце отворио је Основну спомен школу *20. октобар*, за чију изградњу је утрошено 120 милиона динара. Овој свечаности поред многобројних просветних, друштвено-политичких радника Општине, представника ИПК-а *Врбас*, родитеља, присуствује и Стојадин Љубенковић, председник Савета за просвету и културу Среске скупштине. После свечаног отварања ученици Школе извели су пригодан културно-уметнички програм.

Приликом отварања Спомен основне школе *20. октобар* забележен је гест пријатног изненађења у оквиру отварања те школе: „Школа *Петар Петровић Његош* са својим наставницима и ученицима се побринула да овом дану да што лепше обележје. Група ученика и ученица поменуте школе, у својству изасланика, са букетом црвених ружа посетила је школу и том приликом преко управитеља школе, другарице Харамбаша Перке, пожелела новом колективу наставника и ученика срећан празник и успешан рад.

Гест ове школе се претворио у спонтану манифестацију и радост. Он је оцењен као гест другарства и солидарности ученика и наставника школе *Петар Петровић Његош* те заузима посебно поглавље у историјату ове школе“.

⁵АОШ20ОВ, *Књига обавештења 1963-1965, Саопштење управитеља школе*, бр. 27, 5. II 1964.

⁶Нова Правила и програмска начела Савеза пионира Југославије усвојена су на седници Председништва Савеза организација и установа за васпитање деце Југославије, 12. XI 1963. и на Пленуму ЦК Савеза омладине Југославије. *Акт ППЗ Скупштине Среза Нови Сад*, бр. 08-6551/1, 18. V 1964.

⁷АОШ20ОВ, *Књига обавештења 1963-1965, Саопштење управитеља школе*, бр. 16, 26. XI 1963.

После свечаног отварања школе одржано је међушколско такмичење у спортским дисциплинама на ливади близу школе (*Јасике*).

Како би се надокнадило изгубљено време (наставни процес) почетком школске године, наставна у другом полугодишту је почела 3. фебруара 1964 године.

Те школске године наставнички колектив чине: 4 професора, 9 наставника, 15 учитеља, 3 стручна учитеља, 4 стална хонорарна наставника (апсолвенти) и 2 васпитача.

Управитељ школе је Перка Харамбаша, њен помоћник Славка Копривица, а Јован Бјелица секретар. Наставнички колектив чине: Божо Делибаша, професор (Српскохрватски и Руски језик); Лазар Лучић, професор (Историја и Физичко васпитање); Милица Радованов, професор (Географија); Лепосава Сиришки, професор (Српскохрватски језик); Драгослав Лазић, наставник (Српскохрватски језик); Анђелија Ераковић (Српскохрватски језик); Бранко Копривица, студент ВПШ (Математика, Физика); Спасоје Чабаркапа, наставник (Биологија, Хемија); Видосава Вујичић, наставник (Хемија); Вукашин Ковачевић, наставник (Историја); Елвира Мојсејев, наставник (Физика); Милица Пешаљ, апсолвент (Руски језик); Антонија Касаш, стручни учитељ (Музичко васпитање), Јеврем Вујков, стручни учитељ (Физичко васпитање); Марјан Бесермењи, стручни учитељ (ОТО); Ратко Шоћ, стручни учитељ (Ликовно васпитање); Боса Шабановић, стручни учитељ (Домаћинство); Милорад Миловић, студент (Математика); Славко Ускоковић, студент (Математика); учитељи: Вукосава Ђаковић, Ева Мијушковић, Љиљана Мургашки, Јованка Бировљев, Боса Копривица, Љубица Копривица, Ружица Придрашки, Гаврило Миловић, Михајло Ђукановић, Љубо Вучковић, Смиљка Мирковић, Танкосава Тадић и васпитачи Радмила Ерак и Еуфимија Шарик.⁸

Школски одбор, као орган управљања, конституисан је 30. јануара 1964, у саставу:

- представници Општинске скупштине: Радомир Драшковић, службеник; Ђуро Јанековић, службеник и Милош Савићевић, пензионер;

- представници наставничког колектива: Милица Радованов, Божо Делибаша, Вукашин Ковачевић, Љубо Вучковић и Перка Харамбаша, као управитељ школе;

- представници Зборова бирача: Ђуза Булатовић, лекар; Милорад Мушикић, службеник; Ђорђе Рмуш, службеник; Лајош Молнар, радник; Свето Петровић, службеник; Јован Симендић, службеник и Љубица Перошевић, домаћица.

Први председник Школског одбора је Милорад Мушикић.

Ужина за ученике у Виноградима организована је од 4. новембра 1963. године, а у новој згради од 15. децембра т.г.

Из полугодишњег извештаја школе може се закључити да школа још увек није била опремљена. Оно што је набављено није могло да задовољи ни минимум од Норматива наставних средстава и учила за основну школу.

И поред многих објективних потешкоћа урадуге школске године постигнути су задовољавајући резултати, што се може видети у датој табели:

⁸Половиом јуна 1964. године ППЗ Скупштине Среза Нови Сад у циљу решавања стања наставног кадра за предметну наставу у ОШ обавестио је Школу да ће Савет за просвету и Комисија за кадрове Скупштине Среза организовати ванредно студирање учитеља, који су тада изводили наставу у вишим разредима основне школе (српскохрватски језик, математика, биологија, мађарски језик, словачки језик, физичко васпитање, ОТО). Истовремено, учитељи који су изводили предметну наставу требали су да заврше одговарајућу вишу школу, односно први степен факултета, уколико су желели да остану на тадашњим радним местима. *Акт ППЗ Скупштине Среза Нови Сад*, 12. VI 1964.

Разред /одељење	Број ученика	Успех		Преведени Поправни	Средња оцена
		Позитиван	Негативан		
I-1	27	27	-	-	3,99
I-2	28	26	2	-	4,20
I-3	28	26	2	-	3,79
I-4	29	26	3	-	3,33
II-1	34	34	-	-	3,86
II-2	30	29	1	-	3,83
II-3	28	27	1	-	3,67
III-1	27	24	3	-	3,64
III-2	28	23	3	2 превед.	3,62
IV-1	37	37	-	-	3,72
IV-2	37	37	-	-	3,88
IV-3	37	35	10	2 превед.	3,89
V-1	32	28	2	2 превед.	3,62
V-2	32	26	1	5 превед.	3,07
V-3	31	28	1	2 превед.	3,51
V-4	34	23	5	6 превед.	3,02
VI-1	28	18	3	7 поправ.	2,90
VI-2	27	17	3	7 поправ.	3,06
VI-3	29	18	4	7 поправ.	3,06
VI-4	27	13	6	8 поправ.	2,74
VII-1	29	14	7	8 поправ.	2,79
VII-2	29	14	5	10 поправ.	2,74
VII-3	27	13	5	9 поправ.	2,48
VII-4	28	18	4	6 поправ.	2,81
VIII-1	27	22	-	5 поправ.	2,92
VIII-2	30	21	3	5 поправ.	2,76

На основу закључка Савета за просвету СР Србије, за полагање пријемних испита(Српски језик и Математика) у овд. Гимназији, школа је упутила по једног наставника из тих предмета, који су присуствовали усменом делу испита.⁹

У првом полугодишту шк. 1963/1964. године поред Дана Републике свечано су обележени и Дечија недеља (6-14. октобра); Дан ослобођења Врбаса (20. октобра); а

⁹Акт ОДС ОС Врбас, 12. VI 1964.

нанивоу града 150-та годишњице рођења Петра II Петровића Његоша (1. новембра); Дан ЈНА (21. децембра) и дочек Нове године, са градским карневалом *Радости на снегу*.

„Сви ученици заједно са руководиоцима група, који учествују у карневалу *Радости на снегу*, дужни су бити спремни у 14³⁰, када ће из централне зграде кренути поворка у ОШ *Светозар Милетић* где ће бити формирана колона учесника карневала, који ће бити у центру у 16^h. Сви остали учесници заједно са разредним учитељем и наставницима дужни су бити у школи у 15³⁰ одакле ће се заједнички поћи у центар града на завршни део новогодишње свечаности“.¹⁰

У току другог полугодишта, 3. марта 1964. године, у сали Аматерског позоришта одржана је приредба поводом Дана жена; *Поздрав пролећу* у Провалијама за ученика од IV до VIII разреда (30. априла) и испраћај Титове штафете основних школа (21. маја).

У циљу популарисања наставних предмета, у оквиру ЈПИ (Пионирске олимпијаде), организовано је такмичење из наставних предмета. Ова Школа била је домаћин Општинског такмичења, које је организовано 12. априла 1964. године. Олимпијаду је отворио Бранко Даковић, председник Савета за школство Општинске скупштине. На овом такмичењу запажене резултате ученици школа постигли су из:

Математике	VIII разред- I место; VI и VII разредпо II место;
Физике	VIII разред- III место;
Познавање природе	VI разред- I место и
Биологије	VII разред - III место.

Дан младости (25. маја) у школи је посебно обележен: свечаним проглашењем најбољих одељења млађег и старијег узраста (разреда); доделом диплома ученицима за учешће на Југословенским пионирским играма (Пионирској олимпијади)и општинској смотри школских драмских секција, хорова, фолклора и оркестара. После свечаног дела за ученике од I до III разреда организован је излет у непосредној близини школе, а за ученике од IV до VIII разреда у Провалијама.

У току шк. године организоване су посете филмским представама: *Невесињска пушка* (17. октобра); *Десант на Дрвар* (30. октобра) и *Балада о војнику* (10. марта). Позоришна представа *Јазавац пред судом*, изведена је у школи 21. октобра 1963. године.

На основу Одлуке Наставничког већа, од 27. октобра 1963. године, установљена је *Прелазна заставица* за најбоља одељења (млађих и старијих разреда), која се додељивала за постигнуте резултате у учењу, владању, личној хигијени и чувању школске имовине. Прелазна заставица ће се додељивати на: Дан Републике, на крају првог полугодишта, Дан радних бригада (1. априла), Дан младости и на крају наставне године.¹¹

На крају наставне године код млађих разреда награду од 10.000 динара поделиле су одељењске заједнице I-2и I-3 (ученик ове одељ. заједнице је аутор овог чланка), а код старијих разреда награду од 90.000 динара одељењске заједнице V-1и V-3.

Извори: *Летопис ОШ 20. октобар Врбас*, бр. 1, Врбас 1963-64.

АОШ20ОВ, *Књига обавештења 1963-1965*.

АОШППЊВ, *Опита архива 1963-1964*.

Дневни лист *Дневник*, Нови Сад 1963-1964.

¹⁰АОШ20ОВ, *Књига обавештења 1963-1965*, *Саопштење управитеља школе*, бр. 23, 28. XII 1963.

¹¹*Исто*, *Саопштење управитеља школе*, бр. 13, 2. XI 1963.